

BEHANDLING AF ØKOLOGISKE SVIN

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

Se 'EU-kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne'

Fødevarestyrelsens generelle regler om brug og opbevaring af veterinære lægemidler er altid gældende. Derudover skal de mere restriktive økologiregler for sygdomsbehandling og brug af veterinære lægemidler overholdes.

I bilag 5 finder du en oversigt over reglerne for behandling af økologiske dyr. Link til bilag 5 [her](#).

Denne artikel indeholder et let revideret uddrag af kapitel 15 om sygdomsbehandling i vejledning om økologisk jordbrugsproduktion.

Afsnits numrene i deloverskrifterne henviser direkte til afsnitsnumrene i [Vejledning til økologisk jordbrugsproduktion](#).

Sygdomsbehandling (15.1)

Det er et overordnet mål at sikre dyrenes velfærd. Hvis et dyr bliver sygt, skal det straks behandles. Hvis dyret ikke kommer sig inden for en kortere periode, skal det tilses af en dyrlæge igen, eller aflives.

Sygdomme skal behandles med de mest effektive produkter.

Der må bruges følgende produkter, uden at dyrlægen har tilset dyrene:

- Fytoterapeutika og sporelementer, som er anmeldt til Sundhedsstyrelsen.
- Homøopatiske produkter, som er anmeldt til Sundhedsstyrelsen.
- Produkter til udvortes brug, der ikke er veterinære lægemidler.

Hvis problemet ikke kan afhjælpes ved hjælp af disse produkter, skal der tilkaldes en dyrlæge. Dyrlægen skal stille en diagnose og beslutte, hvilket lægemiddel der skal bruges til behandlingen. Som hovedregel skal dyrlægen indlede behandlingen, og der må kun efterbehandles efter dyrlægens anvisning. Behandlingsperioden og de specificerede dyr skal være angivet på lægemidlets emballage.

Det er landmandens ansvar, at de lægemidler, der bliver brugt i besætningen, er godkendte efter økologireglerne. Der er ikke krav om, at veterinære lægemidler skal være GMO-fri.

Det er tilladt at bruge følgende fodermidler efter diagnose og anvisning af dyrlægen:

- Paraffinolie
- Calciumpropionat
- Natriumpropionat

Husk, at produkter ud over disse fodermidler udelukkende må indeholde foderstoffer, som er tilladt i økologisk produktion. De tilladte foderstoffer kan ses i bilag 6 [her](#).

Er et dyr utriveligt, skal der tages hensyn til det, så det har mulighed for at komme i trivsel igen. Det kan være, at det skal have ekstra foder i en periode, eller gå i en mindre flok, så det ikke skal konkurrere med andre dyr om adgang til vand, foder og liggeplads.

Zinkoxid

I tilfælde af fravænningsdiarré har dyrlægen mulighed for at ordinere zinkoxid, der er et receptpligtigt lægemiddel. Som ved andre receptpligtige lægemidler må dyrlægen højst ordinere zinkoxid til brug i 5 dage. Hvis der er indgået en sundhedsrådgivningsaftale med tilvalgsmodul, må dyrlægen ordinere til brug i højst 14 dage. Der skal altid foreligge en behandlingsplan fra dyrlægen. Behandlingen skal skrives i medicinlogbogen, men den tæller ikke med i behandlingsregnskabet.

Halocur/Baycox og lignende midler til behandling af Cryptosporidiose/Coccidiose

Der må kun opbevares veterinære lægemidler på en økologisk bedrift som led i en igangværende behandling. Se også afsnit 15.3.

Hormoner

Der må ikke bruges hormoner og lignende stoffer til synkronisering af brunst, til fremkaldelse af brunst eller ved behandling af enkelt dyr med reproduktionsproblemer. Behandling med hormoner er tilladt i forbindelse med et konkret sygdomstilfælde, hvor brunstfremkaldelse ikke er formålet.

Isolering af syge eller tilskadekomne dyr (15.2)

Hvis et dyr bliver sygt eller kommer til skade, skal dyret straks anbringes i en sygesti. Det vil sige, at der altid skal være en ledig sygesti, når behovet opstår. Sygestierne skal indrettes så der er mulighed for temperaturregulering, dvs. at der både skal være mulighed for afkøling og varme. Stien indrettes, så træk undgås. Mindst 2/3 af det samlede minimumsareal i sygestierne (se tabel 15.1) skal være med et blødt underlag, så dyrene ikke er i direkte kontakt med gulvet.

Hvis dyret er isoleret i mere end 7 dage, skal datoerne for henholdsvis tilgang og afgang fra sygeboks noteres i logbogen for husdyrproduktion. Det er tilladt at tage dyr, der bliver syge eller er kommet til skade, på stald som led i en behandling.

Når et sygt eller tilskadekommet dyr isoleres, skal det overholde arealkravene for indendørs opstaldning se tabel 15.1.

Hvis det er nødvendigt, skal syge/tilskadekomne dyr isoleres. Det skal derfor vurderes, om de syge/tilskadekomne dyr kan gå sammen med andre dyr, eller om de vil have bedst af at gå alene. Hvis for eksempel grisen lider af halebid, øresår eller udskudtendetarm, er der en risiko for, at andre grise forværrer skaderne og dermed forværrer tilstanden.

En sygesti til en enkelt so eller gylt skal være mindst 3,5 m². I en sygesti til søer og gylte, hvor der går mere end et dyr, skal der være mindst 2,8 m² frit tilgængeligt stiareal per dyr. Du må anbringe op til 3 dyr i stien.

Minimumsareal for sygestier til smågrise, avls- og slagtesvin fremgår af tabel 15.1.

Tabel 15.1 Minimumsareal for sygestier til smågrise, avls- og slagtesvin

Vægtgruppe for grise, kg	Minimum frit tilgængeligt areal per sti ved ét dyr i stien, m ²	Minimum frit tilgængeligt areal per dyr ved flere dyr i stien, m ² /dyr
Fra 7 og op til 15	0,41	0,36
Fra 15 og op til 30	0,69	0,58
Fra 30 og op til 60	1,14	0,91
Fra 60 og op til 100	1,70	1,29
Fra 100 og op til 130	2,05	1,53
Fra 130 og op til 150	2,28	1,69

Se mere om sygestier [her](#).

Opbevaring af medicin på bedriften (15.3)

Der må kun opbevares veterinære lægemidler, som er ordineret af dyrlægen til en igangværende behandling.

Når en behandling er afsluttet, skal de veterinære lægemidler fjernes. Det er ikke tilladt at opbevare veterinære lægemidler med henblik på senere brug.

Det gælder dog ikke produkter, som vacciner og sera, som bruges i en vaccinationsplan, der er underskrevet af din dyrlæge.

Forebyggende behandling og brug af vækstfremmere er ikke tilladt (15.4)

Sygdomme må ikke forebygges ved at give dyrene veterinære lægemidler, men der må gerne vaccineres. Vaccinationsplanen, underskrevet af en dyrlæge, skal opbevares på bedriften.

Det er forbudt at bruge vækstfremmende stoffer, herunder antibiotika, coccidiostatika og andre kunstige vækstfremmende hjælpemidler i økologisk produktion.

Medicinlogbog og behandlingsregnskab (15.5)

Der skal føres en medicinlogbog, som en del af den samlede logbog for husdyrproduktionen. Alle behandlinger noteres i logbogen, uanset om de tæller med i behandlingsregnskabet eller ej.

Antallet af behandlinger med veterinære lægemidler noteres på enkeltdyrsniveau, så logbogen også er et behandlingsregnskab for de enkelte dyr.

Anvendte vacciner, sera og antiparasitære midler samt brug af vitaminer og jern noteres i medicinlogbogen, selvom disse behandlinger ikke tæller med i behandlingsregnskabet. Medicinlogbogen skal være let overskuelig. Dokumenterne skal ordnes systematisk og sidde i kronologisk orden enten på enkeltdyrsniveau eller efter emne. Det skal være let at se, hvor mange behandlinger det enkelte dyr har fået, og eventuelle genomlægninger skal fremgå af medicinlogbogen.

Når et dyr behandles, skal følgende registreres:

- Entydig identifikation af dyret/dyrene i den behandlede flok, se afsnit 15.8.
- Dato for behandling.
- Behandler (dyrlæge eller ejer/driftsleder).
- Økologisk tilbageholdelsestid (angivet som normal tilbageholdelsestid x 2).
- Diagnose, præparat, dosering og behandlingsmåde.

Medicinlogbogen skal kunne vises, når der er kontrol på bedriften. Alle bilag fra dyrlægen skal opbevares på bedriften. Hvis der købes eller sælges et økologisk dyr til avl (eller evt. levebrug), skal en kopi af behandlingsregnskabet følge dyret.

Hvad tæller med i behandlingsregnskabet (15.5.1)

Behandlingsregnskabet, som er en del af medicinlogbogen, skal omfatte antallet af behandlinger med veterinære lægemidler per enkelt dyr/flok.

Det er kun veterinære lægemidler, der tæller med i behandlingsregnskabet. En behandling defineres som en behandling med veterinære lægemidler, hvor dyrlægen har diagnosticeret sygdommen/sygdomskomplekset. En behandling kan bestå af flere doser af veterinære

lægemidler for den samme sygdom.

Behandles der for to forskellige, ikke relaterede, sygdomme på samme tid, tæller det som to behandlinger. Hvis et dyr bliver behandlet for den samme sygdom igen, inden der er gået 14 dage efter behandlingens afslutning, regnes det som én behandling. Uanset om der bruges flere forskellige veterinære lægemidler til behandling af den samme sygdom.

Hvis den samme eller en anden sygdom diagnosticeres senere end de 14 dage efter behandlingens afslutning hos samme dyr, skal det regnes som en ny behandling.

Figur med eksempler på opgørelse af behandlingsregnskab. Klik på figuren for en større og tydeligere udgave.

Dage fra første behandlingsperiode	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Eksempel 1.	1. Behandling																								
Lægemiddel	Behandling/præparat A*														Behandling/præparat B*										
Eksempel 2.	1. Behandling														2. Behandling										
Lægemiddel	Behandling/præparat A*														Behandling/præparat A*										
Eksempel 3.	1. Behandling																								
Lægemiddel	Behandling/præparat A																								
Eksempel 4.	1. Behandling																								
MMA sygdoms eksempel																									
Lægemiddel	Behandling/præparat A*																								
Eksempel 5.																									
Lægemiddel																									

Eksempel 1.

Tæller som én behandling, fordi der igangsættes behandling af den samme sygdom inden 14 dage efter første behandlingsperiodes afslutning, også selv om der skiftes præparat.

Eksempel 2.

Der behandles to forskellige, og ikke relaterede, sygdomme. Det tæller derfor, som to behandlinger også selv om der igangsættes behandling inden 14 dage efter første behandlingsperiodes afslutning.

Eksempel 3.

Tæller som to behandlinger, fordi der er gået mere end 14 dage fra første behandlingsperiodes afslutning. Dette er uanset om det er samme eller to forskellige sygdomme, der behandles for.

Eksempel 4.

Tæller som én behandling fordi, der er tale om et sygdomskompleks, hvor flere sygdomme er indbyrdes relaterede. MMA er et eksempel på et sygdomskompleks. Der behandles først for yverbetændelse. 11 dage efter behandles der for børbetændelse

(* = en behandlingsperiode)

Følgende tæller ikke med i behandlingsregnskabet:

- Bedøvelse og andre veterinære lægemidler brugt ved operationer.
- Vacciner og sera.
- Vitaminer og mineraler.
- Behandlinger mod parasitter.
- Lovpligtige bekæmpelser.

Genomlægning af behandlede dyr (15.6)

Genomlægning betyder, at et dyr skal gennemgå omlægningsperioden igen, før dyret eller produkter fra dyret kan sælges som økologisk. Genomlægningsperioden for svin er 6 måneder.

Genomlægningsdatoen og en entydig identifikation af dyret skrives i logbogen for husdyrproduktion.

Mælk fra dyr under genomlægning må bruges som økologisk foder i egen besætning.

Dyr med en produktiv livscyklus på under 1 år skal genomlægges, hvis de bliver behandlet mere end en gang i løbet af deres liv. Den produktive livscyklus er perioden fra fødsel til slagtning/død. Et eksempel på et dyr, der har en produktiv livscyklus på under 1 år er slagtesvin.

Dyr der har en produktiv livscyklus på over 1 år skal genomlægges, hvis de bliver behandlet med veterinære lægemidler mere end 3 gange indenfor løbende 12 måneder. Et eksempel på dyr, der har en produktiv livscyklus på over 1 år, er søer.

Hvis et dyr bliver behandlet 4 gange indenfor 12 måneder, skal det genomlægges ved starten af den 4. behandling. Derudover skal dyret genomlægges ved starten af alle efterfølgende behandlinger, så længe der er 4 eller flere behandlinger per løbende 12 måneder.

Behandlingsregnskabet bliver først nulstillet, når der er gået 12 måneder siden sidste behandling blev begyndt.

Tilbageholdelsestid (15.7)

Ved behandling med veterinære lægemidler er tilbageholdelsestiden for økologiske dyr den dobbelte af den tid, der er fastsat af Sundhedsstyrelsen for det pågældende præparat. Bruger dyrlægen f.eks. et præparat med en normal tilbageholdelsestid på 6 dage, er den økologiske tilbageholdelsestid 12 dage.

Hvis tilbageholdelsestiden for et lægemiddel er fastsat til 0, er tilbageholdelsestiden også 0 for økologiske dyr, der er behandlet med lægemidlet. For præparater uden fastsat tilbageholdelsestid, er tilbageholdelsestiden for økologiske dyr 48 timer.

Hvis der bruges et veterinært lægemiddel, der ikke er registeret til den pågældende dyreart, træder kaskadereglen i kraft. Det indebærer blandt andet, at tilbageholdelsestiden for økologiske dyr ved slagtning er 56 dage (2 x 28 dage).

Hvis der sælges svin, inden den dobbelte tilbageholdelsestid er gennemført, skal de sælges som ikke-økologiske.

Registrering og mærkning af behandlede dyr (15.8)

Alle dyr, der bliver behandlet med veterinære lægemidler skal registreres. Behandlede dyr skal til enhver tid kunne identificeres enten ved øremærker eller ved at være entydigt mærkede i resten af deres liv i det økologiske produktionssystem.

Det skal fremgå af medicinlogbogen, hvilke og hvor mange behandlinger et dyr eller en flok har fået, og hvornår behandlingerne har fundet sted.

Pattegrise og slagtesvin skal mærkes individuelt, f.eks. med farve.

Reproduktion og avlsmetoder (15.9)

Økologisk husdyravl skal være baseret på naturlige metoder.

Inseminering må bruges, hvis det ikke kræver hormonel behandling. Kønssorteret sæd er tilladt. Andre former for kunstig eller assisteret avl, f.eks. embryonoverførsel eller kloning er ikke tilladt.

Der må ikke anvendes genetisk modificerede dyrearter og avlsmateriale.

Der må ikke bruges hormoner og lignende stoffer til synkronisering af brunstperioder, til fremkaldelse af brunst eller ved behandling af enkeltdyr med reproduktionsproblemer. Behandling med hormoner er tilladt i forbindelse med et konkret sygdomstilfælde, hvor brunstfremkaldelse ikke er formålet.

Operative indgreb (15.10)

I økologisk produktion må der ikke rutinemæssigt foretages operative indgreb som f.eks. halekupering.

Der kan søges dispensation af NaturErhvervstyrelsen til at udfører halekupering, hvis det er nødvendigt af hensyn til dyrenes sundhed, velfærd og hygiejne.

Alle indgreb skal udføres i den mest hensigtsmæssige alder, af kvalificeret personale og dyrets lidelse i øvrigt skal begrænses mest muligt. Der skal altid bruges smertelindring ved kastration af svin. Alle operative indgreb skal noteres i medicinlogbogen. Operative indgreb tæller ikke i behandlingsregnskabet, uanset om der er brugt bedøvelse eller andre veterinære lægemidler ved indgrebet.

Næseringning af søer er tilladt.

Slibning af tænder hos smågrise er tilladt af dyrevelfærdsmæssige årsager, hvis smågrisene skader soen. Indgrebet skal foretages indenfor de første fire levedøgn. Klipning af tænder er ikke tilladt

Sanering og bekæmpelse (15.11)

Behandling af sygdomme, som det er lovpligtigt at sanere for eller bekæmpe, tæller ikke i behandlingsregnskabet. En kopi af påbuddet om bekæmpelse skal straks sendes til NaturErhvervstyrelsen.

Ønskes sanering for eller bekæmpelse af andre sygdomme, skal der søges om tilladelse hos NaturErhvervstyrelsen.
